

Pięć priorytetów dla Polski

Polska wyjdzie z kryzysu związanego z pandemią z mniejszą liczbą blizn niż wiele innych krajów.

Przed pandemią wyniki gospodarcze Polski były znakomite: poziom życia szybko zbliżał się do poziomu najbardziej rozwiniętych krajów w gronie OECD, a stopy bezrobocia i ubóstwa były na historycznie niskich poziomach, znacznie poniżej średniej OECD. Jednakże, jak wszędzie, kryzys COVID-19 gwałtownie zakłócił ścieżkę rozwoju kraju. Jak dotąd Polska radziła sobie dobrze w ograniczaniu strat gospodarczych i spodziewamy się, że w tym roku PKB spadnie o 3,5 proc., po czym wzrośnie o 2,9 proc. w 2021 r. i 3,8 proc. w 2022 r.

Dzięki wsparciu fiskalnemu i monetarnemu udzielonemu przez polski rząd spowolnienie gospodarcze związane z pandemią koronawirusa było mniejsze niż w większości krajów OECD.

Bezpośrednie wsparcie fiskalne – takie jak awaryjne fundusze na opiekę zdrowotną oraz pomoc dla gospodarstw domowych i firm – wyniesie około 5,2 proc. PKB w 2020 r. Biorąc pod uwagę również tzw. „tarczę finansową”, obejmującą w szczególności gwarancje kredytowe, rząd polski przeznaczył około 10 proc. PKB na bezpośrednie lub pośrednie wsparcie fiskalne. Bank centralny obniżył stopę procentową do 0,1 proc. i wprowadził bezprecedensowe poluzowanie ilościowe. Jeśli sytuacja gospodarcza się pogorszy, władze powinny dalej łagodzić politykę fiskalną i monetarną.

Chociaż mamy nadzieję i spodziewamy się, że Polska wyjdzie z kryzysu związanego z pandemią koronawirusa z mniejszą liczbą blizn niż wiele innych krajów, analiza przeprowadzona przez OECD identyfikuje szereg głównych wyzwań dla polityk publicznych. Chciałbym wskazać pięć priorytetów.

Po pierwsze, polityka rządu musi wspierać popyt, dopóki większość ludności nie zostanie zaszczepiona, co pozwoli na pewną normalizację warunków ekonomicznych. Należy to zrobić w sposób, który pomoże najbardziej poszkodowanym, w tym osobom o niskich kwalifikacjach, pracownikom tymczasowym i samozatrudnionym. Już przed kryzysem pracownicy ci stanowili stosunkowo dużą część siły roboczej w Polsce, a ich udział w szkoleniach podnoszących kompetencje był niewielki.

Po drugie, należy zająć się podstawowymi niedociągnięciami systemu opieki zdrowotnej. W 2019 r. wydatki na opiekę zdrowotną wyniosły zaledwie 6,2 proc. PKB, czyli o jedną trzecią poniżej średniej OECD. Oczekiwana długość życia w chwili urodzenia – 77,7 lat w 2018 r. – pozostaje o prawie trzy lata niższa od średniej OECD. Najpilniejszym priorytetem jest oczywiście nadal walka z pandemią – zwłaszcza poprzez wprowadzenie szczepionki, ale niezbędne będzie również wzmocnienie podstawowej opieki zdrowotnej i profilaktyki.

Po trzecie, polski rząd powinien wykorzystać okazję, którą daje kryzys, do przyspieszenia zielonych inwestycji i przejścia na bardziej „zieloną”, przyjazną środowisku gospodarkę. Zanieczyszczenie powietrza drobnymi cząstkami jest w Polsce wysokie, a intensywność emisji CO₂ w gospodarce pozostaje o 30 proc. wyższa od średniej OECD, przy nadmiernym uzależnieniu od węgla w miksie energetycznym. Priorytetem powinno być przyjęcie jasnej strategii środowiskowej wraz z lepszymi sygnałami cenowymi, zwłaszcza poprzez wprowadzenie podatków od samochodów i emisji dwutlenku węgla. Działania te powinny obejmować wsparcie dla gospodarstw domowych o niskich dochodach, aby zapobiec negatywnym efektom dystrybucyjnym.

Po czwarte, wzrost gospodarczy musi być połączony z bardziej sprzyjającym systemem włączania społecznego, pozwalającym na zwiększenie możliwości zatrudnienia starszych pracowników i kobiet. Zmniejsza się liczba ludności w wieku produkcyjnym, brakuje umiejętności. Efektywny wiek emerytalny jest niski: w przypadku kobiet w 2018 r. wyniósł 60,6 lat, czyli o trzy lata mniej niż średnia OECD. Przy obecnych zasadach systemu emerytalnego stopy zastąpienia emerytur znacznie spadną w nadchodzących dziesięcioleciach. Może to zwiększyć ubóstwo osób starszych, zwłaszcza kobiet. Aby zapewnić lepsze emerytury, wiek emerytalny mężczyzn i kobiet powinien być stopniowo dostosowywany i podnoszony wraz ze wzrostem średniej długości życia. Aby poprawić wyniki edukacyjne dzieci i integrację kobiet na rynku pracy, kluczowe jest również dalsze rozszerzanie oferty opieki nad dziećmi i opieki długoterminowej, skierowanej do gospodarstw domowych o niskich dochodach i w obszarach, w których sytuacja jest niekorzystna. Wsparcie małych i średnich przedsiębiorstw ma kluczowe znaczenie dla zwiększenia produktywności i zmniejszenia dysproporcji regionalnych.

Wreszcie, po piąte, rząd powinien nadal zmniejszać obciążenia administracyjne; dalej rozwijać polityki tworzenia klastrów, aby pomóc mniejszym firmom w dzieleniu się najlepszymi praktykami zarządzania i w obrębie działań eksportowych; pobudzić inwestycje w umiejętności, zwłaszcza poprzez programy szkoleniowe w zakresie zarządzania.

Duża dynamika gospodarcza pozwoliła Polsce dotychczas stosunkowo dobrze przetrwać kryzys COVID-19. Jednak pandemia pogłębiła niektóre istniejące wcześniej problemy i wyzwania, stworzyła też nowe. Jesteśmy przekonani, że uda się je przezwyciężyć, tak jak w przeszłości. OECD jest gotowa współpracować przy projektowaniu, rozwijaniu i wdrażaniu polityk na rzecz lepszego życia w Polsce.

Tekst publikowany równocześnie z miesięcznikiem opinii Wszystko Co Najważniejsze w ramach projektu „Dekada Europy Centralnej” realizowanego z Giełdą Papierów Wartościowych w Warszawie.

Ángel GURRÍA Sekretarz generalny Organizacji Współpracy Gospodarczej i Rozwoju OECD